

Zbornik sudske prakse

RJEŠENJE SUDA (šesto vijeće)

28. siječnja 2015.*

„Prethodno pitanje – Članak 99. Poslovnika Suda – Prijenos poduzeća – Zaštita prava radnika – Tumačenje Direktive 2001/23/EZ – Prenositelj koji je predmet postupka u slučaju insolventnosti – Jamstvo o nepreuzimanju od strane preuzimatelja određenih dugova poduzeća koje se prenosi“

U predmetu C-688/13,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Juzgado de lo Mercantil n° 3 de Barcelona (Španjolska), odlukom od 11. prosinca 2013., koju je Sud zaprimio 27. prosinca 2013., u postupku između:

Gimnasio Deportivo San Andrés SL, u likvidaciji,

uz sudjelovanje:

Tesorería General de la Seguridad Social (TGSS),

Fondo de Garantía Salarial,

SUD (šesto vijeće),

u sastavu: S. Rodin, predsjednik vijeća, A. Borg Barthet i F. Biltgen (izvjestitelj), suci,

nezavisni odvjetnik: M. Szpunar,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani postupak,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za Gimnasio Deportivo San Andrés SL, u likvidaciji, G. Atarés París, sudski upravitelj,
- za Tesorería General de la Seguridad Social (TGSS), M. F. Mijares García-Pelayo, u svojstvu agenta,
- za španjolsku vladu, L. Banciella Rodríguez-Miñón, u svojstvu agenta,
- za Europsku komisiju, J. Enegren i R. Vidal Puig, u svojstvu agenata,

odlučivši, nakon što je saslušao nezavisnog odvjetnika, da u predmetu odluči obrazloženim rješenjem, sukladno članku 99. Poslovnika Suda,

* Jezik postupka: španjolski

donosi sljedeće

Rješenje

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje Direktive Vijeća 2001/23/EZ od 12. ožujka 2001. o usklađivanju zakonodavstava država članica u odnosu na zaštitu prava zaposlenika kod prijenosa poduzeća, pogona ili dijelova poduzeća ili pogona (SL L 82, str. 16.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 3., str. 151.).
- 2 Zahtjev je upućen u okviru postupka koji je pokrenuo Gimnasio Deportivo San Andrés SL, društvo u likvidaciji (u daljnjem tekstu: Gimnasio), povodom pitanja za koje se dugove potpunog preuzimatelju može odobriti da ih ne preuzme nakon prijenosa aktivnosti prvonavedenoga na drugonavedenoga.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 Članak 1. stavak 1. točka (a) Direktive 2001/23 propisuje:
„Ova se Direktiva primjenjuje na svaki prijenos poduzeća, pogona ili dijela poduzeća ili pogona na drugog poslodavca, koji je posljedica ugovornog prijenosa, pripajanja ili spajanja poduzeća.“
- 4 Članak 2. spomenute direktive u stavku 1. određuje:
„Za potrebe ove Direktive primjenjuju se sljedeće definicije:
(a) ‚prenositelj‘ znači svaka fizička ili pravna osoba, koja radi prijenosa u smislu članka 1. stavka 1., prestaje biti poslodavac u poduzeću, pogonu ili dijelu poduzeća ili pogona;
(b) ‚preuzimatelj‘ znači svaka fizička ili pravna osoba, koja radi prijenosa u smislu članka 1. stavka 1., postaje poslodavac u poduzeću, pogonu ili dijelu poduzeća ili pogona;
[...]
(d) ‚zaposlenik‘ znači svaka osoba koja je u dotičnoj državi članici zaštićena kao zaposlenik prema nacionalnim propisima koji se odnose na zapošljavanje.“
- 5 Članak 3. Direktive 2001/23, koji se nalazi u poglavlju II., naslovljenom „Zaštita prava radnika“, glasi kako slijedi:
„1. Prava i obveze prenositelja, koja na dan prijenosa proizlaze iz postojećeg ugovora o radu ili radnog odnosa, na temelju takvog prijenosa prenose se na preuzimatelja.
Države članice mogu odrediti da su od dana prijenosa prenositelj i preuzimatelj solidarno odgovorni u pogledu obveza koje su nastale prije dana prijenosa na temelju ugovora o radu ili radnog odnosa koji je postojao na dan prijenosa.
[...]
3. Nakon prijenosa, preuzimatelj nastavlja poštovati odredbe i uvjete dogovorene kolektivnim ugovorima pod istim uvjetima koji se prema tom ugovoru primjenjuju na prenositelja, do dana ukidanja ili isteka kolektivnog ugovora ili stupanja na snagu ili primjene drugog kolektivnog ugovora.“

Države članice mogu ograničiti razdoblje poštovanja takvih odredbi i uvjeta, pod uvjetom da nije kraće od jedne godine.

4.

(a) Osim ako države članice ne odluče drukčije, stavci 1. i 3. se ne primjenjuju na prava zaposlenika na davanja za slučaj starosti, invalidska davanja ili davanja za nadživjele članove obitelji na temelju dodatnog mirovinskog sustava u poduzeću ili između poduzeća, koji postoji izvan zakonskih okvira sustava socijalnog osiguranja u državama članicama.

(b) Čak i kad države članice u skladu s podstavkom (a) ne određuju da se u vezi s takvim pravima primjenjuju stavci 1. i 3., moraju donijeti potrebne mjere kojima štite interese zaposlenika i osoba koje u vrijeme prijenosa više nisu zaposlene u poduzeću prenositelja, u vezi s pravima na davanja za slučaj starosti, uključujući davanja za nadživjele članove obitelji, koje su dobili ili će ih dobiti po dodatnim sustavima iz podstavka (a).“

6 Članak 4. te iste direktive u stavku 1. prvoj rečenici određuje da „[p]rijenos poduzeća, pogona ili dijela poduzeća ili pogona sam po sebi prenositelju ili preuzimatelju ne daje temelje za otpuštanje s radnoga mjesta“.

7 Na temelju članka 5. Direktive 2001/23, koji je također dio poglavlja II.:

„1. Osim ako države članice ne odluče drukčije, članci 3. i 4. ne primjenjuju se na prijenos poduzeća, pogona ili dijela poduzeća ili pogona kad prenositelj podliježe stečajnom ili sličnom postupku u slučaju insolventnosti koji je pokrenut s ciljem likvidacije imovine prenositelja i pod nadzorom je nadležnog javnog tijela (koje može biti stečajni upravitelj ovlašten od strane nadležnog javnog tijela).

2. Kad se članci 3. i 4. primjenjuju na prijenos za vrijeme stečajnih postupaka (bez obzira na to jesu li ti postupci pokrenuti s ciljem likvidacije imovine prenositelja) i pod uvjetom da su takvi postupci pod nadzorom nadležnog javnog tijela (koje može biti stečajni upravitelj kojeg odredi nacionalno pravo), država članica može odrediti da:

(a) se dugovi prenositelja na temelju ugovora o radu ili radnog odnosa, koji su bili plativi prije prijenosa ili prije početka stečajnog postupka, bez obzira na članak 3. stavak 1., ne prenose na preuzimatelja, pod uvjetom da je taj postupak, u skladu sa zakonom države članice, temelj za zaštitu koja je najmanje jednaka onoj koja je predviđena za situacije na koje se odnosi Direktiva Vijeća 80/987/EEZ od 20. listopada 1980. o usklađivanju zakonodavstava država članica o zaštiti zaposlenika u slučaju insolventnosti poslodavca (7), ili kao alternativa da;

(b) preuzimatelj, prenositelj ili osoba ili osobe u funkciji prenositelja na jednoj strani, i predstavnici zaposlenika na drugoj strani mogu dogovoriti, u onoj mjeri u kojoj to dopušta važeće zakonodavstvo ili praksa, izmjene odredaba i uvjeta zaposlenja zaposlenika kojima je cilj zaštita mogućnosti zapošljavanja, tako da se osigura opstanak poduzeća, pogona ili dijela poduzeća ili pogona.

3. Država članica može primijeniti stavak 20. točku (b) na sve prijenose, kad je prenositelj u stanju ozbiljne gospodarske krize kako ju određuje nacionalno pravo, pod uvjetom da je takvo stanje objavilo nadležno javno tijelo i da je omogućen sudski nadzor, pod uvjetom da su takve odredbe već postojale u nacionalnom pravu prije 17. srpnja 1998.

[...]

4. Države članice poduzimaju primjerene mjere s ciljem sprečavanja zlouporabe postupaka u slučaju insolventnosti radi kojih bi zaposlenici bili uskraćeni za prava koja im pripadaju po ovoj Direktivi.“

8 Članak 8. te direktive glasi:

„Ova Direktiva ne utječe na pravo država članica da primijene ili donesu zakone ili druge propise koji su povoljniji za zaposlenike ili da promiču ili dopuste kolektivne ugovore ili ugovore između socijalnih partnera koji su povoljniji za zaposlenike.“

Španjolsko pravo

- 9 Sljedništvo poduzeća uređuje Kraljevska zakonodavna uredba 1/1195 od 24. ožujka 1995. o odobravanju izmijenjenog teksta Zakona o radničkom statutu (Estatuto de los Trabajadores, BOE br. 75 od 29. ožujka 1995., str. 9654.), u verziji koja proizlazi iz Zakona 12/2001 od 9. srpnja 2001. (BOE br. 164 od 10. srpnja 2001., str. 24890., u daljnjem tekstu: Radnički statut).

10 Članak 44. stavak 1. Radničkog statuta predviđa:

„Prijenos poduzeća, radnog centra ili neovisne proizvodne jedinice tog poduzeća ne znači sam po sebi kraj radnog odnosa; na novog poslodavca prelaze prava i obveze prethodnog poslodavca koje postoje na temelju ugovora o radu i socijalne sigurnosti, što uključuje obveze u vezi s mirovinama pod uvjetima koje predviđa posebno primjenjivo zakonodavstvo, te općenito sve obveze u području dodatne socijalne zaštite koje je preuzeo prenositelj.“

- 11 Međutim, sukladno članku 57.a Radničkog statuta, u slučaju kolektivnog postupka primjenjuju se posebni uvjeti predviđeni Zakonom o stečaju 22/2003 od 9. srpnja 2003. (Ley 22/2003 Concursal, BOE br. 164 od 10. srpnja 2003., str. 26905., u verziji koja proizlazi iz Zakona 38/2011 od 10. listopada 2011. (BOE br. 245 od 11. listopada 2011., u daljnjem tekstu: Zakon o stečaju)

- Prema ustaljenoj redakcijskoj praksi Suda, u prvom spominjanju akta nacionalnog prava treba staviti napomenu o verziji koja je primjenjiva u glavnom postupku, a ne u točki 15. nacrtu presude., ako se radi o izmjeni, suspenziji i raskidu svih ugovora o radu i prijenosu poduzeća.

- 12 Zakon o stečaju predviđa dva moguća ishoda postupka u slučaju insolventnosti: sporazum ili likvidaciju. Tijekom likvidacije primjenjuju se članci 148. i 149. tog zakona, a oni predviđaju drugačiji pravni režim ovisno o tome je li izrađen i odobrava li plan likvidacije.

- 13 Članak 148. stavak 1. Zakona o stečaju određuje da, na početku likvidacije, sudski upravitelj mora sucu predstaviti njezin plan i pojašnjava, u pogledu tog plana, da treba, kad god je to moguće, „predvidjeti jedinstveno otuđenje sveukupnog ili dijela subjekta, iskorištavanja i drugih proizvodnih jedinica dobara i usluga koje pripadaju poduzeću koje je predmet postupka u slučaju insolventnosti.“

- 14 Stavak 2. tog članka 148. utvrđuje kako plan likvidacije treba odobriti sudac koji može „taj plan mijenjati ili prihvatiti likvidaciju sukladno dispozitivnim pravilima“ utvrđenim u članku 149. Zakona o stečaju.

- 15 Na temelju navedenog članka 149.:

„1. Ako nije odobren nikakav plan likvidacije i ako je primjenjivo za aspekte likvidacije koji nisu predviđeni takvim planom, likvidacijske radnje ravnaju se prema sljedećim pravilima:

- a) svi subjekti, pogoni i druge proizvodne jedinice dobara ili usluga koji pripadaju dužniku prenose se kao cjelina, osim ako sud smatra, slijedom izvješća sudskog upravitelja, da je u boljem interesu svih vjerovnika prethodna podjela odnosno izolirani prijenos svih ili jednog dijela elemenata. Prijenos svih ukupno ili svake proizvodne jedinice posebno obavlja se prodajom na dražbi, a ako je ona neuspješna, sud može naložiti izravni prijenos.

[...]

2. S točke gledišta zaposlenja, sljedništvo poduzeća postoji kad prijenos iz stavka 1. točke (a) rezultira očuvanjem identiteta ekonomskog subjekta shvaćenog kao ukupnost sredstava organiziranih u cilju obavljanja osnovne ili pomoćne gospodarske djelatnosti. U tom slučaju, sudac može odlučiti da na stjecatelja ne prelazi obveza isplate neisplaćenih plaća ili naknada koje su prethodile prijenosu, a isplatu kojih je preuzeo Fondo de Garantía Salarial [Jamstveni fond za plaće] sukladno članku 33. Radničkog statuta. Jednako tako, da bi se mogla zajamčiti buduća održivost i očuvanje zaposlenja, preuzimatelj i predstavnici osoblja mogu sklopiti sporazum o izmjeni kolektivnih uvjeta rada.

3. Rješenjem kojim se odobrava odvojeni prijenos ili prenošenje dobara ili prava, po serijama ili dijelovima poduzeća odnosno proizvodne jedinice, odobrava se poništenje svih dugova nastalih prije otvaranja kolektivnog postupka, a koji su nastali u korist vjerovnika koji su prijavili tražbine koje ne uživaju posebne pogodnosti sukladno članku 90.“

16 Prema sudu koji je uputio zahtjev jedanaesta završna odredba Zakona o stečaju o izmjeni Općeg poreznog zakona 58/2003 (Ley 58/2003 General Tributaria) od 17. prosinca 2003. (BOE br. 302 od 18. prosinca 2003., str. 44987.) izričito predviđa da se sljedništvo s poreznog stajališta ili produljena odgovornost ne primjenjuju na stjecatelje pogona ili gospodarskih djelatnosti koji pripadaju dužniku koji je predmet postupka u slučaju insolventnosti kad se stjecanje dogodilo dok je taj postupak bio u tijeku. Zakonodavstvo u području socijalne sigurnosti ne sadrži, međutim, nijednu ekvivalentnu odredbu.

17 Opći zakon o socijalnoj sigurnosti (Ley General de la Seguridad Social) u svojoj konsolidiranoj verziji odobrenom Kraljevskom zakonodavnom uredbom 1/1994 od 20. lipnja 1994. (BOE br. 154 od 29. lipnja 1994., str. 20658., u daljnjem tekstu: LGSS) sadrži članak 127., naslovljen „Posebni slučajevi odgovornosti za davanja“, čiji stavak 2. glasi kako slijedi:

„U slučaju prijenosa vlasništva na pogonu, obrtu (industriji) ili poslovnoj jedinici stjecatelj odgovara solidarno s prethodnim vlasnikom ili njegovim nasljednicima za plaćanje davanja koja su dospjela prije tog prijenosa. Ista odgovornost postoji između poslodavca prenositelja i preuzimatelja u slučaju privremenog stavljanja radnika na raspolaganje, čak i ako se ono obavlja besplatno ili bez stjecanja dobiti.“

18 Članak 15. LGSS-a, kako je kasnije izmijenjen, naslovljen „Obvezna narav [doprinosa]“, u stavku 3. određuje:

„Za plaćanje doprinosa kao i za druga davanja socijalne sigurnosti odgovorne su fizičke i pravne osobe kao i subjekti koji nemaju pravnu osobnost, kojima obvezu njihovog plaćanja izravno nameću odredbe koje uređuju svaki režim ili sredstva kao i podredno, odnosno za slučaj smrti, subjekti koji su odgovorni solidarno na temelju činjenica, nečinjenja, činjenja ili pravnih akata koji sadrže tu odgovornost primjenjujući sve zakonodavne odredbe koje se odnose ili izričito ne isključuju obveze iz socijalne sigurnosti, odnosno sporazume ili ugovore koji nisu suprotni zakonima. Ta solidarna odgovornost koja postoji podredno, odnosno za slučaj smrti, primjenjuje se u okviru postupka naknadne naplate predviđene ovim zakonom i njegovim provedbenim uredbama.“

19 Članak 104. LGSS-a, kako je izmijenjen, naslovljen „Osobe odgovorne [za plaćanje]“, u stavku 1. utvrđuje:

„Poslodavac je odgovoran za poštovanje obveze plaćanja i uplaćuje svoj vlastiti doprinos kao i onaj za svoje radnike u njihovom cjelokupnom iznosu.

Solidarno također odgovaraju, podredno odnosno za slučaj smrti, osobe ili subjekti bez pravne osobnosti na koje se odnose članak 15. i članak 127. stavci 1. i 2. tog zakona.

Solidarna odgovornost na temelju sljedništva imovine koja se koristi, industrijske ili trgovinske imovine, predviđena u članku 127., odnosi se na ukupne dugove nastale prije sljedništva. Smatra se da to sljedništvo postoji i kad se radi o društvu u kojem sudjeluju udruženi radnici ili zaposlenici („sociedad laboral“), a koje se bavi iskorištavanjem, industrijom ili trgovinom, bez obzira na to sastoji li se potonje ili ne od radnika koji su radili za prethodnog poslodavca.

U slučaju da je poslodavac društvo ili subjekt koji je prestao postojati ili je likvidiran, njegove obveze na temelju dospelih, a neuplaćenih doprinosa socijalne sigurnosti prenose se na suvlasnike ili imatelje udjela u kapitalu koji solidarno odgovaraju za njihovo plaćanje u granicama pripadajuće im vrijednosti koja preostaje nakon likvidacije.

[...]“

Glavni postupak i prethodna pitanja

- 20 Gimnasio je trgovačko društvo čija je glavna djelatnost upravljanje Escuelom Laijom, školom koju pohađa više od 150 učenika.
- 21 Rješenjem od 2. rujna 2013. nad Gimnasijem je otvoren stečajni postupak.
- 22 Nadležni sud je rješenjem od 15. listopada 2013. odobrio dodjelu Escuele Laije Instituciju Pedagógica Sant Andreu SL, društvu koje čini skupina školskih profesora koji su jedini podnijeli ponudu za preuzimanje. To se društvo obvezalo održati djelovanje Gimnasija i preuzeti ugovore o radu njegovih zaposlenikâ.
- 23 Sukladno tom rješenju, navedena se dodjela izvršava „uz sljedeće uvjete:
- 1) U roku od najviše 45 dana računajući od dostave ovog rješenja utvrđuje se iznos koji se, na bilo kojem temelju, duguje zaposlenicima, da bi se mogao uputiti Fondu de Garantía Salarial (Jamstvenom fondu za plaće) jer on sukladno članku 33. Radničkog statuta preuzima isplate.

[...]

- 5) Izričito se odobrava prijenos ugovora vezanih za iskorištavanje proizvodne jedinice koje je društvo u likvidaciji eventualno zaključilo s trećima, posebice naloga, narudžbi, ugovora o franšizi, ugovora o najmu u gradskoj zoni i pružanju usluga. Stjecatelj obavještava trgovački sud o svim poteškoćama do kojih bi moglo doći u ostvarenju prijenosâ.

Izričito je ugovoreno da se prijenosom poništavaju svi troškovi i dugovi koji bi mogli ugroziti elemente aktive koja se prenosi, uz iznimku onih vezanih uz posebne povlastice koje se nalaze u konačnom izvješću. Stjecatelj, prema tome, ne preuzima nikakve druge dugove osim onih obuhvaćenih zatvorenim ponudom, prema u njoj utvrđenim modalitetima, a on ili subjekt kojeg on odredi ne preuzimaju prijašnje porezne dugove društva u likvidaciji kao ni prijašnje obveze, odnosno dugove koje društvo u likvidaciji eventualno ima prema Tesoreríji General de la Seguridad Social [Općoj riznici socijalne sigurnosti, u daljnjem tekstu: TGSS]. To se rješenje šalje na znanje Agenciji Estatal de Administración Tributaria [Državnoj poreznoj upravi] i TGSS-u.

[...]“

- 24 TGSS je 25. listopada 2013. podnio upravnu tužbu protiv rješenja o dodjeli od 15. listopada 2013. jer se njime krši članak 44. Radničkog statuta s obzirom na to da on predviđa da na preuzimatelja ne prelaze dugovi Gimnasija s osnove socijalne sigurnosti.

- 25 Skupina nekadašnjih zaposlenika Gimnasija podnijela je 21. studenoga 2013. također tužbu protiv navedenog rješenja.
- 26 Uslijed nejasnoća u pogledu opsega troškova koje treba preuzeti preuzimatelj, u ovom slučaju Institució Pedagógica Sant Andreu SL, Juzgado de lo Mercantil n° 3 de Barcelona odlučio je prekinuti postupak i postaviti Sudu sljedeća prethodna pitanja:
- „1. Primjenjuje li se jamstvo stjecatelju insolventnog poduzeća odnosno njegove proizvodne jedinice, o nepreuzimanju obveza koje proizlaze iz dugova prema socijalnoj sigurnosti koji su prethodili dodjeli proizvodne jedinice, odnosno obveza koje proizlaze iz prijašnjih ugovora o radu kad postupak u slučaju insolventnosti pruža jamstva koja su u najmanju ruku ekvivalentna onima predviđenima direktivama Zajednice, jedino i isključivo na obveze izravno vezane za ugovore o radu ili za radni odnos ili to jamstvo, u okviru potpune zaštite prava radnika i zaštite zaposlenja, treba obuhvatiti i dugove koji proizlaze iz ugovora o radu ili socijalne sigurnosti koji su postojali prije dodjele trećima?
 2. Također u okviru zaštite prava radnika, može li sudac u postupku u slučaju insolventnosti, koji je ovlašten odlučiti o dodjeli, odobriti to jamstvo stjecatelju proizvodne jedinice ne samo za prava koja proizlaze iz ugovora o radu nego i za dugove koji su postojali prije dodjele i koji su za subjekt u stečaju nastali u pogledu radnika čiji je ugovor o radu okončan te za prijašnje dugove s osnova socijalne sigurnosti?
 3. Ako stjecatelj stječe insolventno poduzeće ili njegovu proizvodnu jedinicu obvezujući se zadržati sve ili dio ugovora o radu i preuzimajući obveze koje iz njih proizlaze, ima li on jamstvo da mu se na teret ne mogu stavljati odnosno da na njega ne prelaze druge obveze prenositelja vezane za ugovore ili odnose koji su na njega prešli, osobito obveze koje proizlaze iz prijašnjih ugovora o radu ili dugova prema socijalnoj sigurnosti?
 4. U konačnici, što se tiče prijenosa proizvodnih jedinica ili poduzeća koji su pravno ili administrativno proglašeni nesolventnim i koji su u likvidaciji, može li se Direktiva 23/2001 tumačiti na način da ne jamči samo zaštitu ugovorâ o radu nego i sigurnost da stjecatelj ne mora odgovarati za dugove koji su nastali prije stjecanja navedene proizvodne jedinice?
 5. Čini li članak 149. stavak 2. Zakona o stečaju, u mjeri u kojoj se odnosi na sljedništvo poduzeća, mjeru unutarnjeg prava koju zahtijeva članak 5. stavak 2. točka (a) Direktive 23/2001 da bi se mogla primijeniti njome predviđena iznimka?
 6. U slučaju da je odgovor na prethodno pitanje potvrđan, mora li rješenje o dodjeli koje je donio sudac u postupku u slučaju insolventnosti i koje sadrži jamstva i zaštitu u svakom slučaju biti obvezno za sve ostale sudove ili u upravnim postupcima koji bi mogli biti pokrenuti protiv novog stjecatelja na temelju dugova koji su postojali prije dana stjecanja, pri čemu, međutim, članak 44. Radničkog statuta ne može lišiti učinka članak 149. stavke 2. i 3. Zakona o stečaju?
 7. Ako, naprotiv, treba smatrati da članak 149. stavci 2. i 3. Zakona o stečaju ne čini iznimku predviđenu u članku 5. Direktive 23/2001, utječe li (odnosi li se) režim predviđen člankom 3. stavkom 1. navedene direktive samo na prava i obveze koji strogo proizlaze iz ugovora o radu ili važećeg radnog odnosa, pri čemu se (tako da se) ni u kojem slučaju ne može smatrati da se na stjecatelja prenose prava i obveze poput onih koji proizlaze iz doprinosa za socijalnu sigurnost (socijalno osiguranje) ili druge obveze koje se odnose na ugovore o radu koji su okončani prije pokretanja postupka u slučaju insolventnosti?“

O prethodnim pitanjima

- 27 Na temelju članka 99. Poslovnika Suda, kad je pitanje postavljeno u prethodnom postupku jednako pitanju o kojem je Sud već odlučivao, kad se odgovor na takvo pitanje može jasno izvesti iz sudske prakse ili kad odgovor ne ostavlja mjesta nikakvoj razumnoj sumnji, Sud može, u svakom trenutku, na prijedlog suca izvjestitelja te nakon što sasluša nezavisnog odvjetnika odlučiti obrazloženim rješenjem.
- 28 Tu odredbu valja primijeniti u ovom predmetu.
- 29 Uvodno valja utvrditi da sud koji je uputio zahtjev pita Sud jesu li određene odredbe zakonodavstva dotične države članice mjere koje se zahtijevaju za prenošenje Direktive 2001/23 i, općenitije, želi znati jesu li te odredbe u skladu s pravom Unije.
- 30 U tom pogledu, važno je podsjetiti da iz ustaljene sudske prakse proizlazi da u okviru postupka pokrenutog na temelju članka 267. UFEU-a Sud nije nadležan za tumačenje nacionalnih odredaba ni za presuđivanje je li tumačenje koje daju tijela dotičnih država članica ispravno (vidjeti osobito presudu Vueling Airlines, C-487/12, EU:C:2014:2232, t. 26. i navedenu sudsku praksu).
- 31 Jednako tako, nije na Sudu da u okviru ovlasti koje su mu dodijeljene člankom 267. UFEU-a odlučuje o usklađenosti normi unutarnjeg prava s pravom Unije (vidjeti osobito presudu Lombardini i Mantovani, C-285/99 i C-286/99, EU:C:2001:640, t. 27. i navedenu sudsku praksu).
- 32 Sud je međutim nadležan za pružanje nacionalnom sudu elemenata koji se odnose na tumačenje prava Zajednice, koji će mu omogućiti da sam odluči o pitanju usklađenosti u cilju donošenja odluke u sporu koji je pred njime pokrenut (vidjeti osobito presudu Lombardini i Mantovani, EU:C:2001:640, t. 27. i navedenu sudsku praksu).
- 33 U tim uvjetima, sedam pitanja koja je postavio sud koji je uputio zahtjev i koja valja ispitati zajedno, treba shvatiti kao da u bitnome pitaju treba li Direktivu 2001/23 tumačiti na način da joj je protivan nacionalni propis poput onoga iz glavnog postupka koji predviđa ili dopušta da se tijekom prijenosa poduzeća, subjekata ili dijelova poduzeća, pri čemu je prenositelj predmet postupka u slučaju insolventnosti, preuzimatelju odobri nepreuzimanje troškova koje prenositelj ima na temelju ugovora o radu ili radnih odnosa, uključujući i one iz pravnog područja socijalne sigurnosti ako su ti dugovi nastali prije datuma prijenosa proizvodne jedinice. Taj sud jednako tako pita ima li u tom pogledu utjecaj okolnost da su radni odnosi okončani prije tog datuma.
- 34 Prilikom davanja odgovora na ta pitanja, valja podsjetiti da, kao što proizlazi iz njezine uvodne izjave 3., Direktiva 2001/23 ima za cilj zaštitu radnika osiguravajući zaštitu njihovih prava u slučaju prijenosa poduzeća (vidjeti presudu Kirtruna i Vigano, C-313/07, EU:C:2008:574, t. 36.).
- 35 Međutim, s obzirom na razlike koje postoje u državama članicama što se tiče opsega zaštite radnika u tom području, cilj je spomenute direktive da smanji te razlike približavanjem nacionalnih zakonodavstava bez potpunog usklađivanja (vidjeti uvodne izjave 4. i 6. Direktive 2001/23 kao i presudu Amatori i dr., C-458/12, EU:C:2014:124, t. 41. i navedenu sudsku praksu).
- 36 Kao što proizlazi iz njegovog naslova, poglavlje II. Direktive 2001/23 i posebice njegovi članci 3. do 5. sadrže pravila u području zaštite prava radnika.
- 37 Članak 3. stavak 1. podstavak 1. navedene direktive utvrđuje načelo prema kojem se prava i obveze prenositelja, koji na dan prijenosa proizlaze iz postojećeg ugovora o radu ili radnog odnosa, na temelju takvog prijenosa prenose na preuzimatelja.

- 38 U istom kontekstu zaštite prava radnika, Direktiva 2001/23 u članku 3. stavku 3. s jedne strane predviđa da nakon prijenosa preuzimatelj nastavlja poštovati odredbe i uvjete dogovorene kolektivnim ugovorima pod istim uvjetima koji se prema tom ugovoru primjenjuju na prenositelja, do dana ukidanja ili isteka kolektivnog ugovora ili stupanja na snagu ili primjene drugoga kolektivnog ugovora (presuda Juuri, C-396/07, EU:C:2008:656, t. 32.). S druge strane, ista direktiva u članku 4. stavku 1. određuje da prijenos poduzeća sam po sebi prenositelju ili preuzimatelju ne daje temelje za otpuštanje s radnoga mjesta.
- 39 Ta se zaštitna pravila trebaju smatrati imperativnima jer državama članicama nije dopušteno da ih derogiraju na način koji bi bio nepovoljan za radnike (vidjeti u tom smislu presudu Komisija/Italija, C-561/07, EU:C:2009:363, t. 46.), osim ako se radi o iznimkama koje predviđa sama direktiva.
- 40 U tom pogledu, članak 3. stavak 3. podstavak 2. Direktive 2001/23 dopušta državama članicama da ograniče razdoblje zaštite uvjeta rada (zaposlenja), s tim da ono nije kraće od jedne godine.
- 41 Kao drugo, članak 3. stavak 4. točka (a) navedene direktive predviđa da, osim ako države članice ne odluče drukčije, stavci 1. i 3. ne primjenjuju se na prava zaposlenika na davanja za slučaj starosti, invalidska davanja ili davanja za nadživjele članove obitelji na temelju dodatnog mirovinskog sustava u poduzeću ili između poduzeća, koji postoji izvan zakonskih okvira sustava socijalnog osiguranja u državama članicama.
- 42 U tom kontekstu valja podsjetiti da je Sud već presudio da se potonja iznimka primjene članka 3. stavaka 1. i 3. Direktive 2001/23, koji preuzimatelju nameće preuzimanje prava i obveza koji su za prenositelja nastali na temelju ugovora o radu ili radnog odnosa kao i iz odredaba i uvjeta dogovorenih kolektivnim ugovorom, treba tumačiti strogo, vodeći računa o općem cilju te direktive, što je zaštita prava radnika u slučaju prijenosa poduzeća (presuda Komisija/Italija, EU:C:2009:363, t. 30. i navedena sudska praksa).
- 43 Dakle, samo se davanja koja su izvan pravnog režima socijalne sigurnosti, a koja su taksativno nabrojena u članku 3. stavku 4. točki (a) Direktive 2001/23, mogu isključiti iz obveze prijenosa prava radnika (presuda Komisija/Italija, EU:C:2009:363, t. 32.).
- 44 Važno je također istaknuti da, sukladno članku 3. stavku 4. točki (b) navedene direktive, čak i ako države članice primijene tu iznimku, dotične države članice isključenje obveze prijenosa utvrđeno u toj odredbi trebaju popratiti usvajanjem mjera potrebnih za zaštitu interesa radnika, uključujući one koji su već napustili poduzeće prenositelja u trenutku prijenosa, što se tiče njihovih prava, koja su stekli ili koja su u postupku stjecanja, na davanja za slučaj starosti i davanja za nadživjele članove obitelji na temelju dodatnog mirovinskog sustava predviđenog u istom stavku 4. točki (a) (presuda Komisija/Italija, EU:C:2009:363, t. 31.).
- 45 Kao treće, države članice mogu, sukladno članku 4. stavku 1. podstavku 2. Direktive 2001/23, derogirati prvi podstavak te odredbe određivanjem da se prvi podstavak ne primjenjuje na neke specifične kategorije zaposlenika koji nisu obuhvaćeni zakonima ili praksom država članica u pogledu zaštite od otpuštanja.
- 46 Kao četvrto, članak 5. stavak 1. Direktive 2001/23 određuje da se njezini članci 3. i 4. u načelu ne primjenjuju na prijenos poduzeća kad prenositelj podliježe stečajnom ili sličnom postupku u slučaju insolventnosti koji je pokrenut s ciljem likvidacije imovine prenositelja i pod nadzorom je nadležnog javnog tijela.
- 47 Međutim, kao što proizlazi iz teksta istog članka 5. stavaka 1. i 2. prvog dijela rečenice, države članice ipak mogu odlučiti primijeniti članke 3. i 4. na prijenos poduzeća kad prenositelj podliježe stečajnom ili sličnom postupku u slučaju insolventnosti koji je pokrenut s ciljem likvidacije imovine prenositelja i pod nadzorom je nadležnog javnog tijela.

- 48 Kad se država članica koristi tom fakultativnom primjenom, navedeni članak 5. stavak 2. joj ipak, pod određenim uvjetima, dopušta da ne primjeni određena jamstva predviđena u člancima 3. i 4. Direktive 2001/23 dok je u tijeku postupak u slučaju insolventnosti i dok se nalazi pod nadzorom nadležnog javnog tijela (presuda Komisija/Italija, EU:C:2009:363, t. 38.).
- 49 Dakle, derogacijom članka 3. stavka 1. Direktive 2001/23 ta država članica može predvidjeti, primjenjujući njezin članak 5. stavak 2. točke (a) i (b), da se obveze prenositelja koje proizlaze iz ugovora o radu ili radnog odnosa, a koje su dospjele prije datuma prijenosa ili prije pokretanja postupka u slučaju insolventnosti, ne prenose na preuzimatelja pod uvjetom da taj postupak osigurava, na temelju zakonodavstva te države članice, zaštitu koja je u najmanju ruku ekvivalentna onoj koju jamči Direktiva 80/987 i/ili se, u mjeri u kojoj to dopušta važeće zakonodavstvo ili praksa, uvjeti zaposlenja mogu izmijeniti ugovorom u cilju očuvanja zaposlenja osiguravanjem opstanka poduzeća.
- 50 Navedeni članak 5. jednako tako u stavku 4. određuje da države članice moraju poduzeti mjere potrebne za izbjegavanje tužbi koje imaju štetan učinak u postupcima u slučaju insolventnosti i čiji je cilj lišiti radnike prava koja proizlaze iz Direktive 2001/23.
- 51 Konačno, ako su, kao što je rečeno u točki 39. ovog rješenja, zaštitna pravila utvrđena u spomenutoj direktivi imperativne prirode, uz izuzetak iznimki koje ona izričito predviđa, valja istaknuti da njezin članak 8. određuje kako to ne utječe na pravo država članica da uvedu ili na radnike primijene povoljniji režim.
- 52 Iz prethodnog proizlazi kako, kao prvo, Direktiva 2001/23 uspostavlja načelno pravilo prema kojem je preuzimatelj vezan pravima i obvezama koji proizlaze iz ugovora o radu ili radnog odnosa koji postoje između radnika i prenositelja na datum prijenosa poduzeća. Kao što proizlazi iz teksta i strukture članka 3. te direktive, prijenos na preuzimatelja obveza koje u trenutku prijenosa poduzeća terete prenositelja, zbog okolnosti da zapošljava radnike, obuhvaća sva njihova prava na koja se ne može primijeniti iznimka koja je izričito predviđena istom direktivom (vidjeti, po analogiji, presudu Beckmann, C-164/00, EU:C:2002:330, t. 36. i 37.).
- 53 Sastavni dio tih obveza čine ne samo plaće i druge naknade koje se duguju radnicima dotičnog poduzeća nego jednako tako i doprinosi za pravni režim socijalne sigurnosti koji terete prenositelja, jer takve obveze proizlaze iz ugovora ili radnih odnosa kojima je potonji vezan. Naime, kako proizlazi iz članka 2. stavka 1. Direktive 2001/23, ugovor ili radni odnos prema navedenoj direktivi podrazumijeva pravnu vezu između poslodavaca i radnika jer se njime uređuju uvjeti zaposlenja (presuda Kirtruna i Vigano, EU:C:2008:574, t. 41.).
- 54 Kao drugo, sukladno članku 5. stavku 1. iste direktive, to načelno pravilo nije primjenjivo u slučaju kad je, kao u glavnom postupku, prenositelj predmet postupka u slučaju insolventnosti te se nalazi pod nadzorom nadležnog javnog tijela dotične države članice. Naime, u tom slučaju isplata tražbina koje proizlaze iz odnosa radnika i insolventnog poslodavca jamči se potonjima na temelju Direktive 80/987.
- 55 Kao treće, neovisno o derogaciji utvrđenoj u Direktivi 2001/23, njezin članak 5. stavak 1. svakoj državi članici omogućuje da posebice primijeni članak 3. te direktive na prijenos poduzeća u okviru postupka u slučaju insolventnosti, pokrenutog protiv prenositelja. Kad država članica koristi tu mogućnost, stavak 2. točka (a) istog članka 5. predviđa da joj je dopušteno derogirati članak 3. stavak 1. te direktive na način da se na preuzimatelja ne prenose obveze koje prenositelja terete na datum prijenosa ili pokretanja postupka u slučaju insolventnosti na temelju ugovora ili radnih odnosa, pod uvjetom da u toj državi članici postoji zaštita koja je u najmanju ruku ekvivalentna onoj utvrđenoj u Direktivi 80/987, a koja zahtijeva uvođenje jamstvenog mehanizma za plaćanje tražbina radnicima primjenjujući ugovore ili radne odnose zaključene s insolventnim poslodavcem. Svrha te mogućnosti derogacije nije samo jamčiti isplatu plaća dotičnim radnicima, već jednako tako očuvanje zaposlenja osiguravanjem opstanka poduzeća koje je u poteškoćama.

- 56 Kao četvrto, primjenom članka 8. Direktive 2001/23 državama je članicama dopušteno predvidjeti i primijeniti svaki drugi režim u području prijenosa poduzeća ako je povoljniji za radnike od onoga utvrđenog u toj direktivi. Naime, to je sukladno cilju iste direktive na koji se podsjeća u točki 34. ovog rješenja. Dakle, država članica nije lišena mogućnosti primjene članka 3. stavka 1. navedene direktive čak ni u slučaju da stjecatelj preuzme insolventno poduzeće.
- 57 Kao peto, iz teksta Direktive 2001/23 proizlazi da režimom koji se njome uvodi, uz izuzetak obveze država članica da zaštite prava koja su stekli ili su u postupku stjecanja radnici koji su napustili poduzeće prenositelja do datuma prijenosa i koja se tiču doprinosa obuhvaćenih člankom 3. stavkom 4. točkom (b) navedene direktive, zakonodavac Unije nije predvidio pravila u pogledu obveza prenositelja koja proizlaze iz ugovora ili radnih odnosa koji su okončani prije datuma prijenosa. Međutim, iz istih razloga poput onih iznesenih u prethodnoj točki, država članica ima mogućnost predvidjeti prijenos takvih obveza na preuzimatelja.
- 58 U kontekstu takvog tumačenja prava Unije, na sudu je koji je uputio zahtjev da odluči u postupku koji je pred njim pokrenut ocjenjujući sukladnost zakonodavstva primjenjivog u dotičnoj državi članici sa zahtjevima tog prava i uzimajući u obzir sve elemente koji karakteriziraju pravnu i činjeničnu situaciju koja je dovela do spora.
- 59 Imajući u vidu sva prethodna razmatranja, na postavljena pitanja valja odgovoriti tako da Direktivu 2001/23 treba tumačiti na način da:
- u slučaju kad je, u okviru prijenosa poduzeća, prenositelj predmet postupka u slučaju insolventnosti i nalazi se pod nadzorom nadležnog javnog tijela i kad je dotična država članica odlučila primjenjivati članak 5. stavak 2. te direktive, to nije suprotno tome da država članica predvidi ili dopusti da se obveze koje za prenositelja na datum prijenosa ili pokretanja postupka u slučaju insolventnosti proizlaze iz ugovora ili radnih odnosa, uključujući one iz pravnog režima socijalne sigurnosti, ne prenose na stjecatelja pod uvjetom da taj postupak osigurava zaštitu radnika koja je u najmanju ruku ekvivalentna onoj utvrđenoj u Direktivi 80/987, pri čemu ta država članica ima mogućnost predvidjeti da te obveze treba preuzeti preuzimatelj, čak i u slučaju insolventnosti prenositelja;
 - uz iznimku odredaba koje predviđa u svojem članku 3. stavku 4. točki (b), navedena direktiva ne utvrđuje obveze prenositelja koje proizlaze iz ugovora ili radnih odnosa koji su okončani prije datuma prijenosa, ali ne sprečava države članice da svojim zakonodavstvom dopuste prijenos tih obveza na preuzimatelja.

Troškovi

- 60 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenoga, Sud (šesto vijeće) odlučuje:

Direktivu 2001/23/EZ Vijeća od 12. ožujka 2001. o usklađivanju zakonodavstava država članica u odnosu na zaštitu prava zaposlenika kod prijenosa poduzeća, pogona ili dijelova poduzeća ili pogona treba tumačiti na način da:

- u slučaju kad je, u okviru prijenosa poduzeća, prenositelj predmet postupka u slučaju insolventnosti i nalazi se pod nadzorom nadležnog javnog tijela i kad je dotična država članica odlučila primjenjivati članak 5. stavak 2. te direktive, to nije suprotno tome da država članica predvidi ili dopusti da se obveze koje za prenositelja na datum prijenosa ili pokretanja

postupka u slučaju insolventnosti proizlaze iz ugovora ili radnih odnosa, uključujući one iz pravnog režima socijalne sigurnosti, ne prenose na stjecatelja pod uvjetom da taj postupak osigurava zaštitu radnika koja je u najmanju ruku ekvivalentna onoj utvrđenoj u Direktivi 80/987, pri čemu ta država članica ima mogućnost predvidjeti da te obveze treba preuzeti preuzimatelj, čak i u slučaju insolventnosti prenositelja;

- uz iznimku odredaba koje predviđa u svojem članku 3. stavku 4. točki (b), navedena direktiva ne utvrđuje obveze prenositelja koje proizlaze iz ugovora ili radnih odnosa koji su okončani prije datuma prijenosa, ali ne sprečava države članice da svojim zakonodavstvom dopuste prijenos tih obveza na preuzimatelja.

Potpisi